herpy

SKILDPADDER

Russisk landskildpadde

Testudo horsfieldii

Testudo horsfieldii er en lille, hårdfør steppeskildpadde fra Centralasien med fire kløer på hver fod og et stort talent for at grave. Skjoldet bliver 13-25 cm langt, og arten kan leve i 40-50 år. Den trives bedst i en stor, tør indhegning med sol, udendørs om sommeren, og med en kølig vinterhvile.

Familie: Testudinidae Engelsk: Russian Tortoise Tidligere navn: *Agrionemys horsfieldii; Agrionemys horsfieldi* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**13-25 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**40-50 år**
Aktiv	**Dag og skumring**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**200 × 100 × 50 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Hotspot	**35-38 °C**
Temperatur, nat	**20-23 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**4-6 °C** 8-16 uger
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**120 mdr.**
Kuldstørrelse	**2-6 æg**
Kuld pr. år	**1-4**
Inkubation	**60-75 dage** ved 30-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Arten står på CITES liste II og i EU-bilag B, fordi den hører under fællesoptagelsen af alle landskildpadder (Testudinidae spp.); den har ikke egen optagelse i bilag A som *Testudo hermanni* og *T. graeca*. Kravene til dokumentation ved køb og salg er ikke gennemgået her. Få papirer på dyrets oprindelse med, og spørg Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), hvis du er i tvivl.

Om arten

Testudo horsfieldii er en lille landskildpadde med et rundt-ovalt, lavt skjold, der er fladt langs ryggen. Skjoldet er lysebrunt, gulgrønt eller olivenfarvet med mørke pletter på de store skjolde, og bugskjoldet er ofte pletvist mørkt eller helt sort. Huden er gulbrun. Arten har fire kløer på hver fod, hvor de andre *Testudo*-arter har fem på forbenene, og halespidsen ender i en hård, benet pig. De bageste randskjolde er forstørrede og ofte lidt savtakkede.

Skjoldlængden (carapax) er 13-25 cm, hos de fleste voksne dyr 15-20 cm. Hunnerne bliver størst, mens hannerne typisk er 13-18 cm. Hannen har en længere hale, ofte holdt ind til siden, og længere kløer. Hunnen har en kort, tyk hale. Arten er typeart for slægten *Agrionemys*, som den ofte har været ført i, men regnes i dag almindeligvis til *Testudo*. Flere underarter er beskrevet, men de er ikke almindeligt anerkendt, og dyr i handlen bestemmes som arten.

Artsnavnet hædrer naturforskeren Thomas Horsfield. To dyr af arten fløj i 1968 rundt om Månen med den sovjetiske rumsonde Zond 5 og var dermed blandt de første levende væsener, der gjorde det.

T. horsfieldii er robust og aktiv, men den er ikke et kæledyr til hyppig håndtering. Den kræver meget gulvplads, sol og en årlig vinterhvile, og den er først fuldt udvokset i 20-30-årsalderen. Arten kan i fangenskab krydses med andre *Testudo*-arter, så den må ikke holdes sammen med dem.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Udbredelse og levested

Arten lever i Centralasien: sydlige Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan, nordøstlige Iran, Afghanistan, nordlige Pakistan og vestligste Kina (Xinjiang). Den findes op til omkring 2.400 m højde i Afghanistan.

Oplysninger om forekomst i Armenien og Nepal er ikke bekræftet, og arten findes ikke i selve Rusland. Den er ikke naturligt udbredt i Europa. Bestandene er presset af fangst til handel, overgræsning, landbrug og krig.

> **Oprindelig udbredelse:** Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan, Usbekistan, Iran, Afghanistan, Pakistan og Kina.

LEVESTED

Arten lever på tør steppe, i stenet halvørken og på sandet eller lerholdig jord med spredt vegetation. Den findes oftest nær kilder og bække, hvor græs og urter er mest frodige.

Livet foregår i huler. Dyrene graver 80-200 cm lange gange med et udvidet kammer for enden, hvor de kan vende sig, og de tilbringer middagsvarmen og natten under jorden. Foråret er højsæsonen: dyrene kommer frem i marts-maj, parrer sig straks og æder friske urter, så længe de er saftige. Aktivitetsperioden er kort, omkring tre måneder af året. Når sommeren bliver varm og planterne tørrer ind, graver dyrene sig ned og går i sommerdvale. Om vinteren går de i vinterhvile ved omkring 4-5 °C i hulens dybde, mens temperaturen ved overfladen kan ligge under frysepunktet.

Pasning

TERRARIET

Gulvarealet er det vigtigste, ikke højden. Et glasterrarie egner sig ikke: luften bliver hurtigt fugtig og indelukket, og der er ikke plads til at bevæge sig. Indendørs er en åben skildpaddekasse bedst, med en længde på mindst 8 gange og en bredde på 4 gange dyrets forventede skjoldlængde. For en voksen skildpadde på 25 cm giver det mindst 200 × 100 cm, og 200 × 200 cm er bedre. Siderne skal være uigennemsigtige og omkring 50 cm høje, fordi arten klatrer overraskende godt. Hver ekstra skildpadde kræver mindst 1 m² mere.

Den bedste løsning er en udendørs indhegning om sommeren, på et solrigt sted med skygge og god afvanding, suppleret med et drivhus eller en overdækket del til koldt og vådt vejr. Væggen skal være glat og uigennemsigtig, fx af betonblokke, mindst 45 cm høj, og gå mindst 30 cm ned i jorden. Dæk med net mod ræve og rovfugle. Små unger holdes indendørs, til de er omkring 10 cm. I Danmark skal dyret indendørs eller i et opvarmet hus, når dagtemperaturen ikke længere holder sig over omkring 20 °C, og når nætterne falder under 10 °C.

Bunden skal være meget tør og veldrænet, fx 60 % sand og 40 % muld, mindst 10 cm dyb til unge og 15 cm til voksne, så dyret kan grave sig ned. Fugtig lerjord og græsplæne giver hud-, skjold- og luftvejsinfektioner; på lerjord graves ud til 30 cm dybde, og der fyldes op med grus og sandet jord. Giv skjul af kork, flade sten og et fugtigt skjul i den kølige ende. Fjern ekskrementer dagligt, og skift bunden helt med få måneders mellemrum indendørs.

TEMPERATUR

Indendørs skal der være en solplads på 35-38 °C, en kølig zone på 24-29 °C og 20-23 °C om natten. Brug en eller to varmespots over solpladsen og evt. et keramisk varmelegeme på termostat til natten, og mål med digitale termometre i begge ender. Er hele indhegningen over omkring 30 °C, bliver dyret stresset: i naturen graver det sig ned for at undgå sommervarmen og er kun ude morgen og aften.

Udendørs behøver dyrene ingen ekstra varme på varme sommerdage, men når nætterne falder under 10 °C, skal der være et skjul med lysløs varme (keramisk varmelegeme eller strålepanel) indstillet til omkring 16 °C. Et drivhus på et solrigt sted bliver varmt nok på de fleste dage.

Vinterhvile: Arten holder vinterhvile i naturen, og raske dyr bør holde den i fangenskab. Temperaturen skal ligge på 4-6 °C, så tæt på 5 °C som muligt, i mindst 8-10 uger og højst 16 uger, også for store dyr. Falder temperaturen mod 2,5 °C, er der risiko for frost, og over 10 °C i længere tid tærer dyret på sine reserver og vågner. Se afsnittet om sundhed for forberedelse og kontrol.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten er tilpasset et tørt klima, så terrariet holdes tørt og veldrænet, med en relativ luftfugtighed på omkring 40-60 %. Til gengæld skal der altid være et fugtigt skjul, fx en grotte eller kasse fyldt med fugtig jord i den kølige ende, for gangene i naturen er langt mere fugtige end luften udenfor. Unge dyr er mest udsatte for udtørring og holdes lidt fugtigere, 40-75 %, højest om natten. Sprøjt bunden, ikke dyret.

Unge dyr skal sidde i lunkent, lavt vand i 10-15 minutter 2 gange om ugen, så de får nok væske. Hold dog dyret i det hele taget tørt: bliver bunden konstant våd, kan det give skjoldråd (infektion i skjoldet).

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Der skal altid stå en lav, bred skål med frisk vand, fx en underskål, gravet ned i bunden, så dyret nemt kan komme op og ned. Vandet må højst nå dyrets knæ. Skildpadden snavser vandet hurtigt til, så det skal skiftes dagligt, og skålen skrubbes med dyresikkert desinfektionsmiddel en gang om ugen.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og skal have både kraftigt lys og UVB (Ferguson-zone 3) hele året indendørs, med et UV-indeks på omkring 3-4 på solpladsen. Brug et reflekterende T5 HO-rør med 10-12 % UVB, cirka en tredjedel af terrariets længde, monteret på den varme side tæt ved varmepæren. Afstanden afhænger af rør, reflektor og net, så mål UV-indekset med et UVI-meter, og udskift røret efter producentens anvisning.

UVB er ikke stærkt nok som dagslys, så supplér med en kraftig LED-lampe på omkring 6500 K, der dækker det meste af terrariet. Hold lyset tændt 14 timer om sommeren og 10 timer om vinteren. Udendørs er kunstigt lys unødvendigt.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

T. horsfieldii er planteæder og skal have en kostfiber-rig, proteinfattig og sukkerfattig kost. Grundfoderet er græsser, blade, blomster og de urter, der vokser vildt: mælkebøtte, kløver, vejbred, tidsler, tusindfryd og katost, samt blomster fra de samme planter. Alt skal være fri for sprøjtegift. Salat som endivie og romersalat kan bruges som fyld. Hø og græs fra græsplænen supplerer. Variation er nøglen til en balanceret kost. Spinat, kål, broccoli og lignende gives kun sjældent og i små mængder, og frugt kun ganske sjældent, fordi sukker belaster fordøjelsen.

Unge dyr i vækst må æde, så meget de vil, hver dag. Nærmer dyret sig voksenstørrelse, begrænses mængden til en daglig portion på størrelse med skjoldet, så dyret ikke bliver fedt. Giv maden på en flad sten eller en bakke, så dyret ikke sluger bundmateriale.

Strø et fosforfrit kalktilskud over maden mindst to gange om ugen, oftere til unge dyr og hunner i æglægningstiden, og lad en sepiaskal ligge fremme hele tiden som kalkkilde og til at slide næbbet. Arten bliver let for fed, så en stor indhegning, der giver motion, er lige så vigtig som den rette mængde foder. Færdigfoder i pellets kan bruges til variation, men ikke som grundfoder.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Skildpadder bryder sig sjældent om at blive samlet op, og arten er mest til at iagttage. Mange kan lære at nyde en blid skrubning på skjoldet og tage mad fra fingrene. Skal dyret løftes, tages det nedefra med håndfladen under bugen og holdes med to hænder om skjoldet, så både krop og ben er støttet. Et fald kan give alvorlige skader. Vask hænder før og efter.

Dyrene er solitære og trives fint alene. Flere dyr kræver mindst 1 m² ekstra gulvplads pr. dyr. Hold aldrig flere hanner sammen, for de slås, og en han og en hun sammen giver æg. Hannerne forfølger hunnerne ihærdigt, så hunner skal kunne komme væk. Arten graver meget, også under indhegningens kant, og væggen skal derfor nå ned i jorden.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne er mindre og har længere hale og kløer end hunnerne. Hannens kloakåbning sidder længere ude på halen end hunnens. Dyrene regnes for kønsmodne omkring 10-årsalderen, men vækst og modning afhænger af fodring og klima. Vent med avl til hunnen er veludvokset og ved godt helbred.

PARRING

Parringen følger vinterhvilen, i foråret. Hannen cirkler om hunnen, standser foran hendes hoved og nikker hurtigt med hovedet, mens han kan bide hende i forbenene og støde til hende. Under selve parringen udsender hannen høje klukkende eller peblende lyde.

Sæt hannen hos hunnen i et stort areal med mange skjul, og hold øje, så hunnen kan komme væk. Del dyrene, hvis hannen er for hård. Manglende vinterhvile kan svække formeringsevnen.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger 2-6 æg i maj eller juni og kan lægge yderligere to, måske tre, kuld i samme sæson. Hun graver en rede i sandet eller løs jord og dækker æggene til. Giv hende et solrigt, tørt område med dyb, løs jord, hvor hun kan grave.

INKUBATION

Flyt æggene forsigtigt, uden at vende dem, til en rugemaskine med let fugtig vermiculit eller perlite. Ved en stabil temperatur på 30-31 °C klækker æggene efter 60-75 dage. I naturen tager det 80-110 dage, og nogle unger bliver i reden over vinteren og kommer først frem næste forår.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne har en skjoldlængde på 3 cm ved klækningen. Hold dem i en lille, tør indhegning med et fugtigt skjul, UVB og en varmeplads, og bad dem i lunkent vand to gange om ugen. Giv dem foder hver dag: bløde blade og urter i den mængde, de vil æde. Væksten er langsom. Raske unger kan holde en kortere vinterhvile end de voksne, typisk 8-12 uger, men bør først undersøges af en dyrlæge.

Sundhed og typiske fejl

De typiske problemer skyldes forkerte forhold, ikke arten i sig selv:

- Skjoldråd og luftvejsinfektioner ved konstant fugtig bund og koldt, fugtigt vejr. Hold dyret tørt, og sørg for tørre, varme opholdssteder.
- Pyramidevækst (opskudte, tykke skjolde) ved for tør luft, for meget protein og for lidt UVB og kalk.
- Knogleskørhed (metabolisk knoglesygdom) ved mangel på UVB, D3-vitamin og kalk: blødt skjold, svage lemmer og vækstfejl.
- Fedme og for hurtig vækst, når der gives for meget og for proteinrig føde.
- Overvokset næb og kløer, når der ikke er hårde, grove emner at gnave i.
- Indvendige parasitter, som dyrlægen tjekker med en afføringsprøve ved nye dyr og før vinterhvile.

Et sundt dyr har klare øjne, en tør næse, et fast skjold og en god appetit. Vinterhvile forudsætter et sundt dyr i god vægt: syge, afmagrede eller nyindkøbte dyr må ikke i vinterhvile, fordi sygdom skrider frem, mens dyret sover. Springes vinterhvilen over, er det kun som nødløsning, for mangel på vinterhvile i mange år kan give appetit- og nyreproblemer.

Før vinterhvilen faster dyret ved over 13 °C, så tarmen bliver tømt: 2 uger for dyr under 1 kg og 3 uger for dyr på 1-1,5 kg. I fasten bades det 3-4 gange om ugen, så det drikker. Vægt-længde-tabeller udviklet til middelhavsskildpadder passer ikke til arten og må ikke bruges til at vurdere den. Vinterhvilen holdes ved 4-6 °C i 8-16 uger, i en isoleret kasse på et frostfrit, mørkt sted eller i et køleskab uden fryser, der kun bruges til skildpadden. Brug to termometre, og flyt dyret med det samme, hvis temperaturen nærmer sig 2,5 °C. Vej dyret hver uge eller hver anden: taber det mere end omkring 1 % af vægten på en måned, eller har det tisset, skal det vækkes. Bagefter skal det i et lunkent bad og under en varmelampe og begynde at æde inden for en uge.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.